

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چشم‌چرانی

(ترجمه)

از بریده رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم به علی رضی الله عنه فرمودند:

«يَا عَلِيُّ لَا تَتَّبِعِ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ فَإِنَّ لَكَ الْأُولَىٰ وَلَيْسَتْ لَكَ الْآخِرَةُ» (رواه احمد، ترمذی و ابوداود)

ترجمه: ای علی! نگاه را با نگاه دیگر دنبال نکن؛ زیرا نگاه نخست برای تو رواست، ولی دومی از آن تو نیست.

اسلام، دینی است که با نگاهی ژرف تمام زوایای زندگی انسان را در بر گرفته است؛ از بزرگترین تصمیمات تا کوچکترین رفتارها. بنابراین بخاطر این که می‌خواست مرد و زن را از ارتکاب گناه حفظ کند، خلوت میان نامحرم را حرام دانست، رفتن زنان به اماکن عمومی بدون پوشش شرعی یا اینکه در زندگی شخصی مزین و بدون حجاب در معرض دید نامحرم قرار گیرد را بر آنان حرام گرداند؛ در حالی که تمام این‌ها نه از سر محدودیت، بلکه برای این است که نفس‌های شان از نفوذ شیطان در امان باشد تا آتش شهوت خاموش بماند و حریم‌ها حفظ گردد. از جمله احکام دقیق اسلام، حکم نگاه کردن است. اسلام اجازه داده مرد به زن و زن به مرد، در محدوده‌ای که خارج از عورت باشد نگاه کنند؛ مرد می‌تواند به چهره و دستان زن نگاه کند و زن نیز می‌تواند به مرد در همان حدود، نگاه کند.

اما چگونه باید نگاه کرد؟ آیا هر نگاهی جایز است؟

نگاهی که خالی از انگیزه‌ی شهوت باشد، جایز است، حتی اگر تکرار شود. همان‌گونه که در حدیثی از عایشه رضی الله عنها آمده: رسول الله صلی الله علیه وسلم مرا با ردای خود می‌پوشاند و من به بازی حبشیان در مسجد نگاه می‌کردم. (متفق علیه)

نه تنها رسول الله صلی الله علیه وسلم مانع نگاه او نشد، بلکه برایش محیطی امن فراهم کرد تا با آرامش نگاه کند، چراکه این نگاه از نیت بد به دور بود. اما اگر تکرار نگاه یا استمرار آن، باعث تحریک شهوت شود، نگاه حرام می‌شود. در چنین حالتی، تنها نگاه نخست (که ناگهانی یا بی‌قصد است) مجاز است، اما نباید به آن نگاه دیگری افزود و حتی نگاه نخست نیز نباید طولانی باشد.

در همین راستا، به یکی از رفتارهای آموزنده رسول الله صلی الله علیه وسلم اشاره شده است: روزی زنی جوان از قبیله خثعم برای پرسیدن مسئله‌ای نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت: پدرم پیر شده و توانایی حج ندارد؛ آیا می‌توانم به جای او حج انجام دهم؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم پاسخ داد: آری، برای پدیرت حج بجا آور. در این حال، فضل بن عباس رضی الله عنه (جواری خوش‌سینما) در کنار آن زن بود و نگاه میان آن دو رد و بدل شد. رسول الله صلی الله علیه وسلم بی‌درنگ گردن فضل را چرخاند تا نگاهش قطع شود. عباس رضی الله عنه، عموی رسول الله صلی الله علیه وسلم، گفت: یا رسول الله (صلی الله علیه وسلم)، چرا گردن پسر عمویت را چرخاندی؟ فرمود: دختر جوانی و پسر جوانی را دیدم و از وسوسه شیطان میان آن دو ایمن نبودم.

مترجم: طه خالدی